

2822

פרוטוקול מס' 33/ג

מישיבת ועדת החינוך, שהתקיימה ביום ד', 18.6.58, בשעה 9.00.

נכח:

- ש. פרסיץ - היו"ר
- ד. הקטין
- פ. זוארץ
- ח. יהודה
- ש. כפרית
- י. סמילנסקי
- ד. צברי
- א. רוזאל-נאור

מוזמנים:

- ד"ר קצנלבונג - סגן מנהל משרד החינוך והתרבות
- מר שריד -
- ד"ר זיו - מנהל המחלקה לחינוך תיכון

סדר-היום:

החינוך התיכון.

=====

היו"ר ש. פרסיץ:

אני פותחת את השיבה.

יש לוועדה מספר הזמנות לעריכת ביקורים. יש הזמנה לבקר במכון וייצמן. אני מציעה ביקור זה לדחות לסתיו.

יש הזמנה מאת המכונים האוניברסיטאיים בתל-אביב ויש עוד הזמנה שלא נוכל שלא להענות לה - הזמנת הפרופ' דינור לבקר ב"יד ושם". אני מציעה לבקר ב"יד ושם" ב-30 לח. ז. בשעות לפני הצהריים.

החלטה

הוועדה תבקר ב"יד ושם" ב-30 בח. ז.

היו"ר ש. פרסיץ:

במכונים האוניברסיטאיים בתל-אביב וכן בתערוכה החקלאית, עליה ידבר מר שריד, יוכל לבקר חלק מהוועדה - אם הוועדה כולה לא תוכל - ולמסור דו"ח על הביקור.

מר שריד:

אמש נפתחה בבית-הכרם תערוכה חקלאית של כיתות קדם-חקלאיות ושל המועדונים החקלאיים בארץ. כדאי מאד לבקר בתערוכה. הואיל והתערוכה תהיה פתוחה רק היום ומחר, כדאי לערוך את הביקור היום. ב-8 ליולי תיפתח ועידת הסתדרות המורים ולמחרת תתקיים תערוכה ארצית של הכיתות הקדם-מקצועיות.

היו"ר ש. פרסיץ:

אלה מהחברים שיוכלו לנסוע לתערוכה בבית-הכרם, יסעו בין השעות 14.30 - 13.30.

בשנוע הבא נקדיש את שתי הישיבות לדיון בחוק המועצה להשכלה גבוהה.

או.

החינוך התיכון

בטרם אשיב על השאלות, אעיר מספר הערות כלליות.

ד"ר זינג:

על-ידי הנהגת שכר לימוד מודרג לא פתרו את כל הבעיות הכרוכות בארגון החינוך התיכון במדינה. רצינו לשפר משהו ונדמה לי שעשינו זאת. אולי מותר לי לומר שיש לראות לא את הבעיות שלא פתרו, אלא את אלו שפתרו בחלקן.

יש לזכור שאנו פועלים רק בגדר הכספים שהועמדו לרשותנו, והם אינם מרובים. במסגרת כספית זו נאלצים היינו לפתור בעיות ולעשות את הציתן לעשייה.

בעיות החינוך התיכון הן במחינת המבנה שלהן, ארגון, מעמד ותכנון המסוככות בימינו. גם מדינות מסודרות ומגובשות מלבטות עדיין כיצד למצוא להן פתרון. על אחת וכמה וכמה קשה הייבר בחברה כה משתנה ודינמית כמו החברה הישראלית בימינו.

אעבור עתה לתשובות.

חה"כ כפרית שאלה מה דינו של רשויות נחשלות לצבי השתתפות בחינוך התיכון. יש להבחין בין רשויות מקומיות שאינן נחשלות, אבל אינן רוצות להשתתף בשכר הלימוד של הילדים, אזכיר את ראש פינה. ברור שבמקרה זה אין אנו משתתפים כלל, כי איננו רוצים לשחרר רשות מקומית היכולה לשאת בעול. ברשויות מקומיות אחרות שילמנו גם את חלקן, אם כי לא בלב שלם. אך לא רצינו שהילדים ישארו מחוץ לבית הספר. מאידך, גבול יכולתן של הרשויות המקומיות גמיש למדי ואנו צריכים לבדוק יפה כל מקרה. עד היום לא נשאר מחוץ לבית הספר אף ילד שנשלח מטעמו ללמוד בשכר לימוד מודרג. אמנם היו מקרים שתלמידים הוצאו מבית הספר. דרשנו להחזירם לבית-הספר ואת החשבון מסלקים אנחנו.

חה"כ צברי שאלה כיצד חולקו הסטיפנדיות מקרב הסטיפנדיות של הסוכנות. אני רוצה להזכיר שקרן זו אינה כפופה אך ורק למשרד החינוך והתרבות, אלא משתתפים בה הסוכנות, משרד החקלאות ומשרד העבודה. יש לקרן ועד מנהל משלה וני עומד בראשו. הוועד המנהל והנשיאות קובעים את דרכי פעולתה של הקרן. אין משרד החינוך הפוסק היחידי בקרן זו. בשנה שעברה, כמו בשנים הקודמות, נתנו מקרן זו סטיפנדיות לבתי-ספר חקלאיים ומקצועיים. הגדלנו במידה רבה את הסטיפנדיות לעולים חדשים הלוודים בבתי ספר גבוהים וכן את הסטיפנדיות לתלמידי בתי המדרש למורים ונתנו לאלה שקיבלו בשנים הקודמות מכיתה י' ומעלה. לא נתנו לתלמידי כיתות ט'.

לקראת השנה הבאה החלטנו לחלק מקרן זו

סטיפנדיות לתלמידים שיתחייבו בתשלום שכר לימוד של 90 ל"י ויתברר שאין ביכולתם לשלם סכום זה. נכסה מהקרן את הסכום הזה.

הוצאות נסיעה - זו בעיה מסובכת, המצריכה

סכומים מרובים שאינם בידינו. השנה נתנו במקרים אחדים סטיפנדיות לכיסוי חלק מהוצאות הנסיעה. לקראת השנה הבאה הוחלט על צעד נוסף. את שכר הלימוד המודרג קובעים אנו לפי המצב הכלכלי של משפחת הילד, לפי מספר הילדים במשפחה וכו'. החלטנו בשנה הבאה לכלול בחישוב הנקודות לפיהן קובעים את שכר הלימוד המודרג גם את הוצאות הנסיעה של התלמיד. על-ידי תוספת נקודות ירד התלמיד לדרגת משלמי שכר לימוד נמוכה יותר ובצורה זו יקבל פיצוי מה על הוצאות הנסיעה.

מה לגבי מתן ספרים מקרן זו?

ד. צברי:

אין אנו נותנים מקרן זו לכיסוי הוצאות הספרים ודברים אחרים, כי אין כספים לזה.

ד"ר זינג:

האם לפני שנה כל כספי הקרן חולקו?

ד. צברי:

ד"ר זינג:
לפני שנה לא הספיקו כספי הקרן לכיסוי כל הצרכים, בטכניון נשארו עוד מספר תלמידים מבין העולים החדשים שלא נענו.

נשאלתי מדוע קבעו שיעורי השלמה דווקא בשלושת המקצועות הנאים: עברית, אנגלית ומתימטיקה. לא קבעו מקצועות אלה בקשר כלשהו לאינטליגנציה כללית או ספציפית, לא רק מפני שלא ברור לנו אם אפשר להבחין בין סוגי אינטליגנציה הללו, אלא עשינו זה בעיקר בהתחשב בתוצאות הסקר. אין הסקר בנוי באופן שאפשר יהיה לדעת באיזה מקצועות התלמידים נכשלו, או לבדוק באמצעות את הידיעות. אנו משתדלים באמצעות הסקר לבדוק את האינטליגנציה.

את שיעורי ההשלמה קבעו במקצועות אלה דווקא, כי לדעתנו לימוד עברית, אנגלית וחשבון מגביר את כוח הקליטה של התלמיד בהיותו בבית-הספר התיכון. המטרה לא היתה להשלים את החסר, אלא להוסיף לימודים כדי להרגיל את התלמיד לשיטות עבודה בהן יתקל בבית-ספר תיכון. לכן אין כל קשר בין בחירת המקצועות לבין תוצאות הסקר.

נשאלתי אם יש טיפול מיוחד בבוגרי בתלמידי ספר יסודיים בישובים בהם אין בית ספר תיכון, ואם בדקנו את כל בוגרי בתלמידי ספר יסודיים. התשובה היא כי בדקנו את הבוגרים במדינה כולה, גם במקומות בהם אין בית-ספר תיכון. כמעט כולם מצאו את דרכם לאחד מבתי הספר התיכוניים שבסביבת מגוריהם. היו שלא מצאו את דרכם, משום שויתרו על המשך הלימודים. ברור שאיננו יכולים ואיננו מתכוונים לפתוח בתי-ספר תיכוניים בישובים קטנים ומרוקחים, אם כי אנו עושים מאמץ להקים לקראת שנת הלימודים הבאה בתי-ספר תיכוניים ממוזגים ב-5-4 מקומות: בבית-שאן, בקריית-שמרונה, בעכו ובעוד שני מקומות שעדיין לא הוחלט עליהם. ישנה החלטה על הקמת מוסדות בשלושת המקומות הנ"ל ואני כמעט בטוח שב-1 לספטמבר תיפתחה שם כיתות ט', שיחבטו על לימוד טרום-מקצועי: 12 שעות לימוד מקצוע ו-30 שעות לימוד תיכון. א"י מקווה שהלימוד בבתי ספר אלה יהיה ללא תשלום.

ברצוני להפנות את דעת חברי הוועדה לבעיה המצטיירת השנה ואשר יתכן ועלולה להחריף בשנים הבאות. זו הבעיה של יכולת הקליטה של בתי-הספר התיכוניים הקיימים. השאלה היא אם כלל הקיבול של בתי-הספר התיכוניים מספיק כדי לקלוט את האוכלוסייה הגדלה משנה לשנה. הבעיה חריפה במיוחד בתל-אביב. אני אופטימי שבערים אחרות כל התלמידים יוכלו להקלט.

קושי מיוחד קיים לגבי תלמידי בית-דגון או נס-ציונה, כי גם ברחובות וגם בראשון לציון בתי-הספר מלאים. אבל יש לחץ על המנהלים ובעיה זו תמצא את פתרונה.

בתל-אביב השאלה חריפה, אך היא משא-ומתן עם העירייה ואני מקווה שנחפש פתרון. אבל הבעיה הקשה זו בעיית הבנינים וכוחות הוראה. בתי-הספר התיכוניים העיוניים עם פרטיים או עירוניים ולא ממסלתיים, ובמידה שיש לממשלה שליטה עליהם, היא מבוססת על רצון טוב ושיתוף-פעולה. יתכן שנחפש דרך לפתרון בשנה הבאה במסגרת תקציב הפיתוח. אשמח אם הוועדה תתמוך בעצין זה, כי השאלה באמת מחריפה והולכת.

נשאלתי מה כוללות הנדרמות א' ו-ב'. קביעת הנורמה או קנה-המידה של הנורמה היא שאלה מסובכת מאד. אני מסופק אם מצאו לזה פתרון בארץ כשלהי. בחינות אלו מקובלות מאד באנגליה וידוע מה רב היה הויכוח סביב שאלה זו ומה חריפה הנקודת. משום שידענו שקנה-מידה אינו בטוח כל כך, החלטנו בקביעת זכותו של תלמיד לשכר-לימוד מודרג להתחשב בשני גורמים: בהישגיו בבית-הספר בכיתה ז' ובמחצת כיתה ח' ובתוצאות הבחינה. הדיברגנציה בין הישגיו התלמיד בכיתה לבין הישגיו במבחן היא לעתים גדולה. נבדוק את המקרים הבולטים ונראה היכן הסיבות לכך. יש יסוד להנחות שונות ביחס לציוני הרמה בבית-הספר.

או.

ד"ר זיון: לגבי נורמה א' קבענו ממוצע של 8, שהוא הממוצע בין הישגים התלמיד בבית הספר לבין הישגיו בבחינה. בפעם הקודמת טעיתי ואמרתי שהשתתפו בבחינות 25,000. צריך להיות: 24,000. לממוצע של 8 הגיעו כ-4500 תלמידים, היינו כ-20%. זהו אחוז העומדים בבחינות אלו בארצות אחרות. זהו גם אחוז בוגרי בתי-ספר יסודיים הלומדים בבתי ספר תיכוניים עיוניים ברוב ארצות אירופה. יש ארצות בהן אחוז קטן בהרבה.

הנורמות נקבעות לא רק מטעמים פדאגוגיים גרידא, אלא גם מטעמים חברתיים.

לנורמה ב' קבענו ממוצע של 6.5. בזמן האחרון נתקל אני במקומות שונים בתמהון ובקדרת כיצד זה משני תלמידים באותה כיתה, האחד תלמיד טוב והשני פחות טוב - דווקא התלמיד השני עמד במבחן. ההסבר לכך הוא שהתלמיד הפחות טוב הוא דווקא שעמד במבחן, מפני שהוא הגיע לנורמה ב'. בישוב הוועדה יש תרעומת על דבר זה, וגם הילד רואה עצמו מקופח, כי היה תלמיד טוב. המורים צריכים להסביר מהי הסיבה. אבל הבעיה בכל זאת קיימת.

לא פתרנו ולא חשבנו לפתור את כל הבעיות. על סמך מגע עם מנהלים פתרנו, עד כמה שאפשר, בעיה אחת חשובה מאד. לא נמצא תלמיד שאפשר להניח שיצליח בבית-ספר תיכון עיוני ואשר לא מצא את מקומו בבית-ספר תיכון מחוסר אמצעים. אני חושב שזהו הישג גדול. אך הדבר העמיד אותנו בפני בעיות אחרות.

מכיוון שהכנסנו לכיתה ט' מספר לא מבוטל של תלמידים בנורמה ב', נוצרה בעיה לימודית קשה. נוצרו בכיתה שתי רמות שלמנהל ולמורים קשה להתגבר עליהן. זהו קושי שיכול להחמיר עם הזמן ועל אף כל רצוננו להרחיב את מסגרת הלומדים בבתי-ספר תיכוניים איננו רוצים לעשות זאת על חשבון הרמה הלימודית. פעמים יש בזה משום תרתי דסתרי.

ב. צברי: מהו הסכום הכולל שציתן השנה מקרן הסטיפנדיות של הסוכנות? מה היתה החלוקה לפי ארצות המוצא?

כמה ילדים בנורמה ב' נמצאים בכיתות ט'? האם דבר זה יוצר באמת קושי רב, כי הרי כיתה אף פעם אינה הרמוגנית? אם קיום שתי רמות בכיתה באמת מהווה קושי, מה עושים בתי הספר כדי לשפר את המצב ולא להפריע להוראה תקינה?

א. רוזאל-גאנר: לגבי בעיית הרמות השונות, יוצא שתלמיד שהשיג ממוצע של 7 הוא האומלל ביותר, כי אינו נמצא על אף אחת מהנורמות. מקרי הגבול אינם מועטים. כן אי-אפשר בשום אופן להסביר לילדים ולהורים כיצד זה תלמיד פחות טוב נהנה משכר לימוד מודרג. כדאי אולי לחשוב על מיזוג הנורמות ולקבוע שאלה שהשיגו ממוצע בין 8 ל-6.5 זכאים לשכר לימוד מודרג?

ראיתי מכתב שנשלח לבוגרת בית ספר יסודי שהיתה כל השנים תלמידה טובה. זוהי הודעה רשמית של עיריית אל-אביב האומרת שעל התלמידה ללמוד בבית-ספר תיכון ערב. ראיתי עוד מקרה של הפניית תלמידה לבית-ספר חקלאי או מקצועי משום שלא עברה את הבחינות. לדעתי, הכוונת תלמידים שלא עברו את הבחינות לבתי-ספר חקלאיים אינה רצויה ואף בלתי-מוצדקת. יש הורים הרוצים לשלוח ילדיהם לבית-ספר תיכון פרטי, אך זה נועל שערינו בפני ילדים שלא עברו את הסקר.

הינר ש. פרסיץ: כולנו רוצים בדרגון החינוך העל-יסודי של העדות הנחשלות ולכן נקבעה נורמה ב'. מצד שני נשארה נורמה גבוהה לגבי ילדים ותוסקים, וטוב שנשארה כי מוכרחים לקבוע סייגים מסויימים כשאינן אפשרות לספק לכולם חינוך תיכון. אבל בגלל יצירת הנורמות יש בתי-ספר תיכוניים הרוצים לשפר את רמתם ואתם שמם ואינם מקבלים ילדים שהממוצע שלהם פחות מ-8. לדעתי צריך להתערב בזה משרד החינוך, כי הוא שותף לעניין ב-20%.

יש בתי-ספר המיועדים למטרה אחת, אבל יכולים לשמש גם למטרה נוספת. מדוע בבתי-ספר חקלאיים מסויימים בסניבות ערים גדולות אי-אפשר לקיים בבניינים הקיימים של בית-הספר גם כיתות עיוניות ומקצועיות במידה מספקת? בתי הספר החקלאיים גרושיים.

אח"כ רשם רר.

בפרדס חנה יש בית ספר תיכון, בבינימינה
יש בית ספר תיכון וכל הסביבה לומדת בבתי ספר אלה. מטבר שבת ספר
אלה לא יכולים לקלוט את כל התלמידים. אם כן אני שואלת. אנו הר
הפצים במיזוג גלויים, האם על ידי זה שקבענו את שתי הנורמות בצורה
שקבענו, האם זה לא הביא לאותן התוצאות העגומות ביותר?
אני בעד זה שאנו נעשה דבר קונסטרוקטיבי ופרודוקטיבי ולא נאחז
במציאות של שנה אחת אלא נראה לקדם את פני הרעה. אני חושבת ששתי
נורמות לא רצויות. אנו מוכרחים בבתי הספר היסודיים לעשות הכל כדי
לתת לילדים מכיתות החלשות לעלות ברמה כדי שהם יוכלו להקלט באופן
שונה עם ילדים אחרים. אני רואה את הדבר הזה כהכרחי בהחלט עם חוק
משנת תשי"ט במקום בזבוז הכספים, ואני מרשה לעצמי לאמר את הדברים
האלה.

לפי התכנית הזאת של כיתת השלמה, ספק אם
הדבר יקרה. פני שהורים לא יסכימו לשלוח את הילדים לביטול זמן
לענין הזה ולא ימצאו הילדים שייעשו את הדבר הזה. לדעתי, הטוב
ביותר היה אילו בשתי הכיתות של החינוך היסודי ינתנו במשך שנתים אלה
באמת לימוד מכסימלי לקבוצות ילדים לפי כושרם והכשרתם כדי להכשירם
לחינוך התיכון, כי אחרת לא נגיע לא למיזוג גלויים, לא למציאת
הפתרון לענין הזה, ולא להעלאת הרמה של החינוך התיכון באופן מתאים
לצרכים של האוכלוסייה.

הייתי מבקשת את משרד החינוך לשים את לבו,
ולעשות תוך החודשים האלה את ההכנות המתאימות לענין הזה.

פ. סמילנסקי:

בקודה אחת צריכה להיות ברורה לכולנו
שלעולם אי אפשר לקנות שבת הספר התיכוניים
יקלטו יותר מאשר המישיית או רבע של אוכלוסיית הילדים הזקוקים לכך.
במידה שבדקתי זאת, אין ארץ המקבלת יותר מ-20% של אוכלוסיית הילדים.
והשאלה היא מה ייעשו 80% האחרים. השאלה הזאת מתפצלת לשתי שאלות משנה
ראשיות. באיזה אופן צורך ונכון בודקים מי לכאן ומי לכאן.

והשאלה השנייה היא מה עושים הילדים שאינם
נכנסים לבית הספר התיכון. מה הם יעשו? יש על זה תשובות שונות
בארצות שונות שהצליחו לראות את הדבר בכל החומרה, ולכן, פירושו של
דבר לא לדחוף בשום פנים עוד תלמיד לגימנסיה אלא למצוא בשבילו את
הבלי המתאים לחינוכו, ובמידה ועד עכשיו הדבר הזה לא נעשה מסיבות
שונות, על כן הדבר העיקרי הוא למצוא את הפתרון לילדים אלה. עד
כמה ששמעתי מנציגי משרד החקלאות גם הסיכויים לקליטת הבוגרים בחיי
חקלאות מועטים במידה דבה. בתי הספר החקלאיים מבחינה חקלאית כמעט
שונים על צרכי החקלאות. הוא הדין ביחס לבתי הספר המקצועיים, אצל
שם הדבר שונה יותר הואיל ושם ישנם סיכויים של התרחבות, אין שם הגורם
המעכב את התעשייה. מתוך כך בין בתי הספר לחקלאות, בתי הספר המקצועיים
ובתי הספר העיוניים קיים שדה רחב לסוג נוסף של בית ספר תיכון.

יש על זה דעות שונות, שיחות והכנות, אבל

יש לי הרושם שהדבר הזה להתבסס, יש לתת לזה דחפיה ממסלולית קדימה.
בית ספר קצר מועד שלומדים בו שנים או שלוש שנים בלי בחינות בגרות או
עם בחינות בגרות מסוג אחר, ובית ספר זה מקנה זכות כניסה לבתי ספר
מקצועיים או חקלאיים גבוהים. יש לראות בבתי ספר אלה, בתי ספר המכוונים
את התלמידים באותו זמן ללימוד או עבודה שהיא. אם זה קשור בענין של
פקידות, מסחר או חקלאות או שאר מקצועות שונים. לכן אני חושב שהשאלה
של הלחץ או הנורמות נעשית חריפה לא רק משום התנאים האובייקטיביים
שאינם קלים, מחסור בבנינים, מחסור במורים, מחסור בתקציב, אלא בעיקרו של
דבר במחסור בסוג אחר של בית ספר תיכון, ומתוך כך אני סבור שתדרומה
הטובה ביותר תהיה אם נתחיל לבוא לאפיקים של תכניות מעשיות קרובות הניתנות
לביצוע בתקופה הקרובה ביותר לסוג נוסף של בית ספר תיכון. זה קשור
בצורה נכונה של בחינות, של וויסות מתאים של תלמידים כל אחד לפי יכולתו,
לפי צרכי המדינה, וכדו'.

נדמה לי שהתברר יותר ויותר שבית הספר התיכון בצורתו הקיימת גילה את הפגמים של כיתות ז' ו-ח בבתי הספר היסודיים. והתלמידים זקוקים לעזרה וסיוע. אלה דברים ידועים. בית הספר כפי שהוא בלי הבעיה של מקום, ואיננו נמצא תחת לחץ של תלמידים או עולים חדשים, גם הוא בכיתות האלה צריך רפורמות. שמעתי אפילו דעות של מורים האומרים שכיתה ח' זה בזבוז זמן ואפשר לוותר על זה. דעה קיצונית שניה אומרת שכיתה ח' לא מספיקה וצריכים עוד כיתה ט' - כדי למלא את החסר. ברור שכיתות ז' ו-ח צריכות ראייה חדשה, וטיפול מחדש בכל סבך הבעיות שהן קשורות בו, של תכנית לימודים, שיטת הוראה. כמובן שכל זה קשור במבנה בית הספר. איך צריך להיות בית הספר בנוי? השאלות השונות חוזרות ונשנות והן דומות לכמה מעיפים של הכנסת, אבל יש להדגיש את חשיבות הדברים של בתי הספר התיכוניים בד בבד עם כיתות ז' ו-ח של בתי הספר היסודיים.

השאלה השלישית היא שאלת מערכת היחסים בין משרד החינוך ובתי הספר התיכוניים. אני רוצה לתאר לעצמי שהמצב האובייקטיבי הוא כזה או אחר או שיש הכרח לשנותו. לדעתי תהיה השתתפותו התקציבית אשר תהיה, משרד החינוך יכול להתערב בבתי הספר האלה כפי שהמדינה מתערבת בכמה שטחים ללא קשר לבחינה התקציבית. כמה מפקחים ישנם לבתי הספר התיכוניים במשך השנה? אם איננו טועה קיימים שלשה מפקחים.

ד"ר זינג: שמונה מפקחים כוללים.

פ. סמילנסקי: גם שמונה מפקחים לבתי הספר התיכוניים, איננו עומד בכל פרופורציה. אני יכול לתאר לעצמי שהיו מורים לא מעטים שהיו יכולים להיות מפקחים טובים. ישנם מורים העובדים בשלושה משרות, אבל אם אתה מפקח אתה צריך לעבוד במשרה אחת ולזווע בכל הארץ. למרות כל העניינים האלה שמונה מפקחים על בתי הספר התיכוניים - בשעה שהם מהווים בתקופה זאת נקודה רגישה ביותר - אינם עומדים בכל יחס. עובדה היא שמפקח בא לבית הספר לכל היום פעמיים בשנה ויש מקומות שגם זה לא. מה הוא מספיק לדאות? מה הוא מספיק לדעת? ומכיוון שהדבר הזה הוא מוסד פרטי, אז לעתים קרובות מי שומע לו? כל הדרכתו זו לא הדרכה אלא פיקוח. בקורת זו לא הדרכה. אין לו זמן לשמוע שיעורים, המורים אינם צבאיים מפניו, מי יפתור אותם? מה הוא יעשה להם? לרשות המקומית יש מספיק דאגה מחוץ לבתי הספר התיכוניים, ולכן ענין הפיקוח שייך לשאלה שאני שאלתי, של שליטה. לדעתי צריך משרד החינוך להוציא איזה חוק המסדיר את מרותם של בתי הספר הפרטיים ומרות המדינה על בתי ספר אלה, משום שקיים שוט אחר גדול - בחינות הבגרות בידי משרד החינוך, וזה יכול להיות רגולטור ממדרגה ראשונה.

הצקודה הראשית היא הילדים, העולים החדשים אשר בהכרח ברורה קל מאוד להביא ילד עולה חדש לבית הספר התיכון, אבל קשה פי כמה לגרום לו שילמד בסדר ויפיק מלימודיו תועלת. השאלה איך לטפל בילדים האלה במסגרת בית הספר התיכון כשהם בין כתליו היא שאלה מנסרת בחומרתה, לא פחות מהשאלה איך להביא אותם לבית הספר התיכון.

מר י. שריד: אני רוצה להצטמם בעיקר בשאלת הנורמות ובענין התלמידים שאינם מוצאים את מקומם עכשיו בבתי הספר התיכוניים, שאלה אשר רוב החברים שדברו היום נגעו בה. אני חושב שחבר-הכנס יזהר הציג את השאלה בחומרתה. נזכור נא שבשנת שעברה היה לנו סידור ש-85% ממסיימי כיתות ח' המשיכו ללמוד בבתי הספר העל-יסודיים לסוגיהם השונים, בלי חוק לימוד חובה ובלי חינוך, כמובן בעזרת גורמים שונים. יש גורמים צבוריים שונים שמזרימים לחינוך העל-יסודי סכומי כסף גדולים מאוד. הטמלה, הרשויות המקומיות, גופים ציבוריים שונים שמקיימים את בתי הספר החקלאיים והמקצועיים, משרד החקלאות, משרד העבודה, התלמידים היכולים בכספם הם. אנו שמחנו לאחוז הגדול הזה של ממשיכים, אולם השאלה כבר מזדקרת השנה בחומרתה והיא תזדקק בחומרתה יותר בשנים הבאות. לא יהיו מקומות קליטה למסיימי כיתות ח' בעתיד וכבר אינם השנה, ומשנה לשנה המצב יחמיר כי מספר המסיימים של כיתות ח' יגדל במידים גדולים מאוד ובקפיצות ענקיות. ואם פעם האנשים המטפלים בחינוך החקלאי היו מודאגים מאוד שאין להם תלמידים, לפני שנתים במועצה לחינוך חקלאי אמרתי להם: אל תדאגו לתלמידים. משרד

החינוך הוא קבלן מצויינין, הוא יספק לכם תלמידים והלואי שתוכלו לקבלם. ראיתי לנגד עיני איזה מחזורים גדולים יהיו בשנים הקרובות. הבעיה היא חינוך המסך, מגמות קליטה, ובלי כל ספק זה מחייב גיוון יתר של חינוך המסך, מה שדיבר עליו חנר-הכנסת יזהר. בתי הספר הקיימים אינם יכולים לספק את הקליטה. מצד אחד היינו רוצים שבתי הספר התיכוניים הקיימים יהיו בעלי רמה גבוהה, ואסור לנו בתכלית האיסור להוריד את רמתו, להיפך. הרמה הקיימת אינה כל כך משביעה רצון וצריך להדימה, צריך לשפרה, צריך לשמור על רמת בית הספר התיכון, צריך לשמור על וימת בתי הספר המקצועיים והחקלאיים לפי מתכונתם היום. אסור שיווצר רושם שכל מי שאיננו יכול ללמוד עליו ללכת לבית ספר מקצועי או לבית ספר חקלאי. השנה יש סלקציה חמורה מאד בבתי הספר המקצועיים והתיכוניים. גם הם מקבלים תלמידים עם תעודות טובות המביאים תעודות שליש אחרונות טובות. עם ציון "מספיק" או "כמעט טוב" בקושי מקבלים אותם. ישנו בתי ספר שהם בכלל אינם מתקבלים. מוכרחים לכוון את חינוך המסך, לייצר סוגים חדשים, ועל זה נדון בהרחבה.

קודם כל אנו אומרים שצריכים להיות בתי ספר על-יסודיים חדשים, קצרי טווח למשל, בתי ספר דו-שנתיים. אנו נוטים לבית ספר דו-שנתיים מאשר לבתי ספר תלת-שנתיים, אם כי יכול להיות פה ושם בית ספר תלת-שנתי.

היו"ר ש. פרסיץ: מה הסיבה?

מר י. שריד: כשהילד לומד שלוש שנים בבית ספר על-יסודי והוא יוצא בלי תעודת בגרות שנה לפני הצבא, הוא יוצר כבד תלוש. הוא גם לא קיבל הכשרה מקצועית ואחר כך ישנה בעיה. התלמידים האלה שלמדו בבית ספר תלת-שנתי מתדפקים על הדלתות של בתי הספר התיכוניים הקיימים שיאפשרו להם להכנס לשנה האחרונה על מנת לסיים את הבגרות. המורים אומרים שאין לו סיכוי, אבל הוא אומר, תנו לי את ההזדמנות. לכן לא פתחנו את השאלות, כי לקחנו תלמיד שרוצה ללכת לבחינות בגרות ונתנו לו פחות ציוד לדרך הזאת. משום כך אנו נוטים יותר לבתי ספר דו-שנתיים אשר מסיימיהם יכולים להתקבל לשם. מנודות, גבנות, אחיות, עובדות סוציאליות, כל יוצאי מוסדות שיקבלו את התלמידים אחרים גמר שתי הציטות. בתי הספר הדו-שנתיים צריכים להיות מכווננים ומגוונים מאד, ענייניהם ברמה אחרת מאשר בתי הספר התיכוניים העיוניים. אנו מקימים בתי ספר עיוניים מקצועיים דו-שנתיים ומתכננים אותם בעיקר באיזורי פיתוח.

היו"ר ש. פרסיץ: מדוע אתם לא חושבים על אותה דרך שדובר עליה כל כך הרבה, בית ספר יסודי 6 כיתות, ואחר כך 3 ו-3?

מר י. שריד: אגיע לזה. כאן אנו נתקלים בהרבה מאד קשיים. אנו הרחנפנו עוד השנה והחלטנו לפתוח על חשבון המדינה עוד חמש מוסדות כאלה באיזורי הפיתוח, בתי ספר דו-שנתיים עיוניים מקצועיים. לפתוח בתי ספר אלה באיזורי פיתוח אשר במידה רבה התבססו. התכנית היא על 42 שעות, 30 ו-22. התכנית נבדקת, ובמידה רבה התבססה על כיתות מקצועיות. רוב הציטות הטרם-מקצועיות באיזורי הפיתוח, שנתיים, לאחר שנתיים, אם הוא בא גם מכיתה מקצועית, הוא יצא בעלי מקצוע. אמנם הוא לא יהיה בעל מקצוע מעולה אבל הוא יוכל להתפרנס מעבודתו במידה ויהיו מקומות עבודה בארץ. הוא יקבל גם השכלה כללית מבוססת של שתי כיתות נוספות על בית הספר היסודי. זאת השנה הראשונה שאנו עושים זאת וכמובן שזה גם הנסיגון הראשון. בשלושה מקומות הוסכם כבר, והזכיר זאת ד"ר זיו. עכו, קרית-שמרנה ובית-שאן. אנו פודקים אפשרות של פתיחת בית ספר כשהם ביקצועם.

א. דזיאל-גאור: לפי מה קובעים את המקום?

מר י. שריד: אנו לוקחים ריכוזים גדולים של מסיימי כיתות ח"י. עכו, בית-שאן, קרית שמרנה, וכן הלאה. מצד שני לוקחים מקומות כאלה שקיימים בהם כיתות טרם-מקצועיות, ונעזר בציווד של בתי המלאכה הנמצאים בכיתות הטרם-מקצועיות. יש לנו מקומות

בולטים המשוועים למוסד הזה. גם באי-כוח הדשיות המקומיות באים ומוכיחים לנו. ביחס עם זה נכנסנו גם למשא-ומתן עם עיריית תל-אביב. בתל-אביב ישארו כמה מאות תלמידים. עיריית תל-אביב בודקת את המצב ואולי הגיעה כבר למסקנות.

הי"ר ש. פרסיץ: שמעתי ש- 700.

מר י. שריד: ד"ר לויין ואנוך אמרו לנו שילמדו את השאלה הזאת וימסרו לנו כמה תלמידים עלולים להשאיר בלי בתי ספר על-יסודיים. אנו רוצים שהעירייה תדאג לכיתות ט' ו-י', לפתוח מוסדות דו-שנתיים. יתכן שנצליח ויתכן שלא נצליח. כאן מתעוררים קשיים. הם הודיעו לנו שלאחר שידעו את ההחלטה, הם מוכנים לדון אתנו על פתיחת כיתות ט' נוספות.

הי"ר ש. פרסיץ: במשמרת שניה?

מר י. שריד: אמרנו שאם ירצו משמרת שניה, אז תהיה משמרת שניה. כאן מתעוררות בעיות של מקום, מוניים, והבעיות האלה הן רציניות כי ההיקף הוא גדול מאד של מסיימי כיתות ח'.

לענין הנורמות. האם לא תכננו שתי נורמות לילדי עדות המזרח כי אז הם לא יגיעו לבית הספר התיכון, או האם לקבל את ההצעה של גברת רוזנאל-נאור, השארת שתי הנורמות אבל להוריד את הנורמה. נורמה א' המינימום הוא 8. נורמה ב' המינימום הוא 6,5. אז נאמר, בין 6,5 ל-8, הילדים האלה נשארים ללא סידור. אנחנו אמרנו שמתחת לקו של 6,5 עד 8, ומ-8 בודאי, זאת אומרת זה נקרא מ-6,5 עד 10. זאת אומרת נורמה אחת מ-6,5 עד 10. לפי הערכתנו עכשיו שתי הנורמות מהוות שליש, 8.000 תלמידים מתוך 24.000. אם נקבל את ההצעה של גברת רוזנאל-נאור, אנו יכולים להגיע ל-60%. רוב התלמידים נמצאים בין 6,5 ל-8. פירוש הדבר הורדה טוטלית מצד אחד של רמת בית הספר התיכון, ומצד שני אין בכוחה של המדינה ואין בכוחה של הרשות המקומית לשאת בעול הזה. שלישית - בשום מדינה בעולם אין מדינה אשר קבעה ש-60% או 66% דוגמיים לחינוך תיכון. אפשר לקחת את ארצות הברית לדוגמה שם הרמה ירודה מאד והם מחפשים דרכים לתמוך את המצב והם עכשיו במבוכה גדולה. לכן איננו יכולים לקבל זאת. אנו צריכים לשמור על הרמה, והרמה צריכה להיות 8.

קיימת בעיה של בני עדות המזרח. נתנו להם את המינימום שבמינימום ואיש אינו מציע להוריד זאת. נתנו את המינימום ואי אפשר לרדת יותר. זה 8% - 9% מתוך כלל המסיימים ואנו יודעים שהם עלולים להוריד את הרמה בבית הספר התיכון ולנשור, ולכן אנו עושים פעולות מאומצות סוציאליות על מנת לקדם אותם, אל מנת לשמור שלא יבשרו.

ש. כפרית: מה אתם עושים למען ילדים אלה?

מר י. שריד: בכיתות ח' ניתן לימודים מיוחדים לכל התלמידים בני עדות המזרח אשר יש להם סיכוי להכליל בנורמה ב' לפי המלצות המורים. אם המנרה אומר שתלמיד זה יכול לדעת שהוא מפגד מטעם זה או אחר, ניתן לו עזרה מוגברת בכמה מקצועות תורפה, כמו אנגלית, מתמטיקה ועברית. אלה הם מקצועות אשר בהם הפיגור רב, ובמקצועות אלה ניתן להם עזרה מוגברת. לאחר שהם נכנסו לבית הספר התיכון, ניתן להם עזרה מסוימת בגבולות הלימוד בכיתה ט'. לאחר שיעברו מ-ט' ל-י' ניתן להם עזרה ב-י'. אם גם ח', ט' ו-י' לא יעזרו, הוא יצא חופשי. אז בסוף י' נראה, אסור לו להמשיך יחד, חבל על זמנו, יצא בסוף י' ויחפש את דרכו בחיים. לאחר שעודים מאמצים כאלה לגבי אותה קבוצה שקוראים להם עדות המזרח, יש לנו סיכויים שנפחית את הנשירה במידה מכסימלית.

חבר הכנסת יזהר אמר, צריך להגדיל את העזרה, צריך להגביר את מתח הלימודים בכיתות ז' ו-ח', של בתי הספר היסודיים.

לפני שלושה חודשים מיניצור וועדה ואמרנו לה שתבדוק את השאלה מבחינה
יחסית על שינוי מבנה בתי הספר בארץ, 3,3,6 או לא. הבעיה הזאת מסובכת
מאד מכל מיני בחינות ואיננו רואים מתי נגיע לפתרון, אם כי אני חושב
שצריך להגיע לפתרון ואנו נעשה את הדבר הזה. יש לנו הצעה שבכיתות
ז' ו-ח"א אפשר ללמוד טוב יותר, נבחן את השאלה הזאת. הוועדה הגישה
לנו חומר כיצד להגביר את מתח התלמידים, ותכנית לימודים שכל התלמידים
יגיעו להישגים יותר גדולים, וכבר בשנה הבאה החלטנו על מאה כיתות.
בשנה הבאה יהיו מאה כיתות ז', ונתחיל לפעול לפי השיטה החדשה ועל
כיתות אלה יהיה פיקוח מיוחד ופיקוח על המורים.

א. רזיאל-נאור: זה מה שכתוב "ידע טכנולוגי"?

מר י. שריד: לא זאת היתה המטרה, ידע טכנולוגי, הכוונה
היתה לשפר את הידע הטכנולוגי של המורים
והמפקחים בכיתות האלה, ונעשה בשנה הבאה ניסיון במאה כיתות. זה
יחסיב אוננו לצייד את הכיתות בצירוד הדרוש, בשנה הבאה נדגיש שלושה
מקצועות בכיתות האלה. טבע, מתמטיקה ואנגלית. נתחיל במקצועות
אלה ונרחיב את הרצועה.

היור' ש. פרסיץ: ומה עם המקצועות העבריים?

מר י. שריד: אנו מבטים עכשיו רק את מקצועות אלה. בשנה
הבאה אם נראה שיש ביכולתו להרים את המקצועות
האלה, נרחיב את המספר הכיתות ונרחיב את מספר המקצועות וזה ייהפך
לכלל התלמידים. אנו עושים זאת במהירות כי אנו צריכים למצוא מורים
אשר יעבדו על השיטה הזאת, צריכים למצוא מורים שיודעים לעבוד, לא רק
הכשרה לעבודה, ומזכירים לעבוד ואנו צריכים להדריכם. אנו רוצים לעשות
זאת לא בבת אחת אלא באיטיות. נתחיל במקצועות אלה במאה כיתות, נראה
איך הדבר התפתח. אם הצפיין יצליח בדרך העבודה של כיתות ז' ו-ח",
על מנת להשיג יותר ממה שמשיגים, דבר זה יתן את אותותיו במשך הזמן
בבתי הספר התיכוניים.

אנו עושים עוד דבר אחד ואני מזכיר רק את
שמו שני איני רוצה להכנס לדיון, אנו נפתח בשנה הבאה מה שקוראים כיתות
השלמה. אם תעמוד שאלה לדיון, נדון בשאלה הזאת.

כיתות השלמה פירושו, בוסף על מה שאנו עושים
עכשיו למען ילדי עמות המנהל, עולים חדשים, לא מצאנופתרון למספר ניכר
של תלמידים מבני עדות המזרח ומבני העולים החדשים, שלא הגיעו אפילו
לנורמה ב', אין להם אפילו 6,5, אין להם כל סיכוי להתקבל לאיזה שהוא
בית ספר על-יסודי בגלל פיגורם בלימודים, ומספרם הוא לא כל כך מבוטל,
הוא די גדול, והילדים האלה גורלם איך לצאת לשוק העבודה, ואיל להקלט בו.
אנו מוכנים לילדים אלה לתת עוד שנת לימודים מלאה חינם. מי שמגיע
לכיתה ח", והיו תלמידים אשר בגלל סיבות חיצוניות פיגרו בלימודיהם,
יתכן ששנה זאת תעלה אותם על הדרך ובסוף השנה הם יבחנו וימצאו ראוים
להמשיך בחינוך העל-יסודי איזה שהוא ויוכלו עוד להמשיך. אלה אשר גם
אחרי השנה הזאת לא יוכלו להמשיך בלימוד איזה שהוא והם למדו עוד
שנה, הם לא יצאו לשוק העבודה בגיל 14-15 אלא בגיל 15 1/2 - 16, הם
ביססו את מעט הידיעות שיש להם ביסוס יותר טוב, והם יגיעו גם אחרי
הכיתה הזאת לרמה של כיתה ו' ביסוס יסודי.

התלמידים האלה שהחוק לא מחייב ללמוד, אנו
גם כן לא יכולים להיטבם אבל אנו רוצים לתת להם עוד שנת לימודים
חינם בלי חובה. התלמידים האלה יוכלו אם ירצו ללמוד. יהיו לנו קשיים
גדולים מאד בהקמת הכיתות האלה! והקשיים יהיו לפי דעתי שנה שנתים.
אחר כך הכל יראו את הברכה הצפונה בזאת.

א. רזיאל-נאור: גם אחרי שנתים תהיינה כיתות כאלה?

מר י. שריד: בודאי שתהיינה. הקשיים הם בעיקר פסיכולוגיים
חברתיים. יהיו הורים שלא ירצו כי הם ירצו

ר.ר.

שהילדים ילכו לעבוד. לא ירצו - לא ירצו. נשתדל להשפיע ולכוון את ההורים. יהיו ילדים שיירתעו מזאת, כי למעשה זה בקרא להשאר עוד כיתה. החשבון הוא בזה שאם הוא ישאר לעוד שנה ח" רגילה, הוא יפגד שוב. בדרך כלל בכיתות אלה נתאים את הלימודים ודרך העבודה לגורמים אשר הביאו לפיגור התלמידים במשך השנים.

י. סמילנסקי: עם תוספת הכשרה מקצועית בכיתה הזאת?

מ. י. שריד: איננו יכולים מסיבות שונות לשלב הכשרה מקצועית, כי זאת שאלה תקציבית עצומה. התלמידים האלה ילמדו, ואנו בונים את זה על שנה אחת, והשנה הזאת מבחינת הכשרה מקצועית לא תיתן להם הרבה לגומרי כיתות טרם-מקצועיות.

הי"ר י. פריימן: אתם יודעים שמתקיים מפגן הגדנ"ע ברמת-גן. תמהתי מאד שכל חברי הוועדה לא קיבלו הזמנה למפגן הזה. פניתי למזכירות הכנסת ורוזטי אמר לי בהתרגשות רבה, אין לנו כל שליטה על משרד הבטחון. זה איננו בידו של משרד הבטחון כי הם העבירו זאת לוועדת העשור. וועדת העשור עושה מה שהיא רוצה. לנו אין אפשרות לעשות משהו. קבלתי הזמנה והחזרתי אותה. הבאתי את הדברים האלה על מנת שחברי הוועדה ידעו זאת.

אני נועלת את הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 1100